Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Vastaus

31.01.2019

SM192747
00.00.01.00.03
SMDno-2018-27

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Eduskunnan hallintovaliokunnan mietinnössään (HaVM 41/2014 vp) edellyttämä perustuslain 47 §:n 2 momentin mukainen kirjallinen selvitys

Eduskunnan hallintovaliokunta on 19.12.2018 pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriötä, opetus- ja kulttuuriministeriötä sekä sisäministeriötä toimittamaan kirjallisen selvityksen hallintovaliokunnalle siitä, miksi eduskunnan edellyttämää (EV 268/2014 vp) selvitystä ei ole toimitettu, mitkä asian johdosta suoritettu toimenpiteet ovat ja mahdollisimman tarkka toimintasuunnitelma säädetyn lainsäädännön mahdollistaman tiedonkulun varmistamiseksi sekä muut asiaan liittyvät relevantit seikat.

Sisäministeriö lausuu asiassa seuraavaa:

Hallituksen esityksen (HE 333/2014 vp) esittelyvastuu on ollut sosiaali- ja terveysministeriöllä, jolle sisäministeriö on esittänyt yhteistyötä yhteisen selvityksen tekemiseksi eduskunnan edellyttämällä tavalla (EV 268/2014 vp). Myös sosiaali- ja terveysministeriö katsoi, että selvityksen käynnistäminen on heidän vastuullaan. Sosiaali- ja terveysministeriössä on ollut useita merkittäviä lainsäädäntöhankkeita käynnissä.

Sisäministeriö totesi jo keväällä 2016 (esim. K 10/2016 käsittelyn yhteydessä ”Viranomaisyhteistyö uhkan arvioinnissa ja uhkaavan teon estämisessä”), että keskeiset toimijat eivät tunnista HE 333/2014 vp myötä säädettyä ns. oma-aloitteista ilmoitusoikeutta poliisille. Lisäksi keväällä 2017 sisäministeriön tietoon saatettiin erityisesti terveydenhuollon toimialan ja poliisin välisiä tiedonvaihto-ongelmia, kuten sen, ettei terveydenhuolto tunne ns. oma-aloitteista ilmoitusoikeutta. Tämä ilmeni myös toistuvasti tilaisuuksissa, joissa poliisi kävi kouluttamassa keskeisiä toimijoita. Toisaalta ns. oma-aloitteista ilmoitusoikeutta koskevaa lakimuutosta tulkittiin siten, että se edellytti aina potilaan kohtaamistilanteesta syntynyttä huolta eikä huoli voinut syntyä esimerkiksi viranomaisyhteistyön kautta. EV 268/2014 vp mukaisen selvityksen teko edellytti ensin lainsäädäntömuutoksen jalkauttamista, erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla.

Näiden johdosta sisäministeriö käynnisti epävirallisen poliisin ja terveydenhuollon välistä tiedon-vaihtoa käsittelevän työryhmätyöskentelyn, jossa mukana oli myös sosiaali- ja terveysministeriö. Sen tarkoituksena oli muun muassa valmistella terveydenhuollon ammattilaiselle virkamiestyönä ohje, joka olisi sisältänyt ohjeistusta ns. terveydenhuollon ammattihenkilön oma-aloitteisesta ilmoitusoikeudesta poliisille. Ohjeluonnos valmistui keväällä

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

2018, mutta sen viimeistely ja soveltaminen käytäntöön jäivät odottamaan sosiaali- ja terveysministeriön toimia.

Sisäministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonaloilla yhteistyö ja siinä tapahtuva tiedon-vaihto on ollut vakiintunutta, esimerkiksi jos koulussa on syntynyt huoli henkilöstä ja mahdollisesta uhasta, on tästä ilmoitettu poliisille. Tämä todettiin viimeksi keväällä 2018 opetusministerin ja sisäministerin johdolla tapahtuneessa virkamiestapaamisessa. Erillisten toimenpiteiden tarvetta ei ole ollut tiedossa.

Sisäministeriö katsoo, että viranomaisyhteistyö uhkan arvioinnissa ja uhkaavan teon estämisessä edellyttää edelleen kehittämistä. Sisäministeriössä selvitettiin vuonna 2017 poliisin toimintaedellytyksistä uhkan arvioinnissa ja todettiin, että poliisi on kehittänyt runsaasti omaa toimintaansa ja prosessejaan. Se on sisältänyt myös rakenteellisia ja osaamiseen liittyvää kehitystyötä poliisin sisällä. Myös tilastointia on kehitetty. Tähän liittyy myös tietojen hyödyntäminen ja toiminnan vaikuttavuuden parantaminen poliisin sisällä vakavan väkivallan tekojen estämiseksi. Tähän kytkeytyy myös sisäministeriössä valmisteltu poliisin henkilötietolain uudistus, joka on parhaillaan eduskunnassa.

Sisäministeriön näkemyksen mukaan haasteet liittyivät toisaalta yhteiskunnan vasteeseen mielenterveysongelmista johtuvaan väkivaltaiseen oireiluun sekä toisaalta uhka-arviointiin liittyvään viran-omaisyhteistyöhön erityisesti terveydenhuollon kanssa. Nimenomaan näihin haasteisiin liittyen sisäministeriö pyrki edistämään myönteisiä ratkaisuja sosiaali- ja terveysministeriön valmistelussa olevassa päihdehuolto-, terveydenhuolto- ja mielenterveyslain sekä itsemääräämisoikeutta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksessa, mutta niitä ei kuitenkaan huomioitu. Kokonaisuudistus ei etene tällä hallituskaudella.

Lisäksi uhka-arviointiinkin liittyvän yhteistyön kehittämisestä päätettiin valtioneuvoston 5.10.2017 tekemässä periaatepäätöksessä sisäisen turvallisuuden strategiasta. Sen toimenpiteenä on varmistaa turvallisuusviranomaisten ja terveydenhuollon saumaton yhteistyö mielenterveysongelmista johtuvan väkivallan ja rikollisuuden ennaltaehkäisemiksi. Näiden johdosta sisäministeriö esitti tammikuussa 2018 sosiaali- ja terveysministeriölle työryhmän perustamista pikimmiten jo vuosia jatkuneen em. puutteiden ratkaisemiseksi. Olisi tärkeä varmistaa, että uhka-arvioinnin edellyttämä terveydenhuollon erikoisalan osaaminen on saatavilla yhteistyön edellyttämällä tavalla valtakunnallisesti yhdenvertaisesti.

Sisäministeriö haluaa erikseen tuoda esille, että sisäministeriö ja poliisi ovat omalta osaltaan pyrkineet edistämään HE 333/2014 vp liittyvän lakimuutoksen toimeenpanoa, esimerkiksi useissa eri koulutustilaisuuksissa, ja EV 268/2014 vp mukaisen selvityksen valmistelun käynnistämistä. Ratkaisevassa asemassa ovat kuitenkin olleet niiden ministeriöiden toimet, joiden hallinnonalaan toimialat kuuluvat.

Sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmän sekä hyvinvoinnin ja terveyden ministerityöryhmän yhteiskokouksessa 15.1.2019 päätettiinkin, että sosiaali- ja terveysministeriö yhteistyössä sisäministeriön kanssa valmistelevat kunnille ja poliisille ohjeen lain soveltamisesta. Tietosuojavaltuutettu kutsutaan mukaan valmistelutyöhön ja valmistelun aikana kuullaan myös terveydenhuollon ammattilaisia ja poliisilaitoksia.

Vastaus SM192747
00.00.01.00.03
31.01.2019 SMDno-2018-27

Poliisihallitus on sisäministeriön pyynnöstä selvittänyt oma-aloitteisten ilmoitusten tilannekuvaa tammikuussa 2019. Poliisissa on kirjattu pääosin huolta aiheuttavien henkilöiden osalta Ennalta estävä erityistoiminta -ilmoituksia (S-ilmoitus) vuonna 2018 yhteensä 1088 kappaletta. Näihin sisältyy käytännössä kaikki eri viranomaisilta tulleet ilmoitukset huolta aiheuttavista henkilöistä. Näistä osa perustuu poliisin omaan toimintaan ja valvontaan, osa ilmoituksista tulee muilta viranomaisilta tai yksittäisiltä kansalaisilta. Selvityksen perustella yhteistyö toimii sosiaaliviranomaisten sekä opetus- ja koulutoimen ammattilaisten kanssa. Haasteita on edelleen terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Poliisin omasta tilastoinnista huolimatta, keskeisten viranomaisten tulisi kirjata ja seurata erityisesti salassapidettävien tietojen luovuttamista ja varmistaa lainsäädäntömuutosten kouluttaminen.

Toimintasuunnitelma:

• Sisäministeriön valmistelema em. ohje viimeistellään ja ns. oma-aloitteisen ilmoitusoikeutta koskeva lakimuutos toimeenpannaan.

• Sisäministeriö esittää erillisen työryhmän perustamista, jossa tehdään ministeriöiden yhteistyössä pikaisesti selvitys EV 268/2014 vp edellyttämällä tavalla sekä esitys terveydenhuollon ja poliisin saumattoman yhteistyön kehittämiseksi. Työryhmän tehtävänä olisi esittää myös mahdolliset lakimuutostarpeet.

• Sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö valmistelevat edellä todetun mukaisesti kunnille ja poliisille ohjeen lain soveltamisesta tämän kevään aikana.

Sisäministeri Kai Mykkänen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Sisäministeriö 31.01.2019 klo 13:19. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.